

РЕЦЕНЗІЇ

Валерій Колпаков

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри конституційного і адміністративного права
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-8580-3261>
Researcher ID: E-7091-2016
v.k.kolpakov@gmail.com

УДК 342.9

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО:
ТРАДИЦІЇ, НОВАЦІЇ, СИСТЕМНІСТЬ***

Динамізм еволюції адміністративного права – фундаментальної юридичної галузі, засобами якої формуються, охороняються і захищаються публічні правовідносини, організується і забезпечується функціонування публічної адміністрації (публічне адміністрування) – спонукає, по-перше, до системного наукового пошуку й оновлення галузевих концептуальних положень відповідно до сучасних закономірностей розвитку суспільства і держави; по-друге, до цілеспрямованої інтеграції наукових здобутків у сферу освіти шляхом підготовки і видання навчальної літератури.

Помітним кроком у цьому напрямку стало видання підручника “Загальне адміністративне право”¹ під редакцією професора Р. Мельника, яке здійснив у поточному році Видавничий дім “Гельветика”.

У підручнику розкривається зміст усіх інститутів Загального адміністративного права. Його структурна побудова і текстове наповнення обумовлюються сучасними українською та європейською доктринами адміністративного права. Значну увагу авторський колектив приділяє аналізу правозастосовної практики та її нормативному забезпеченню.

Він вбачає своїми читачами студентів усіх рівнів освіти за спеціальністю 081 “Право”, аспірантів, ад’юнктів та викладачів закладів вищої освіти юридичного профілю, а також науковців і юристів-практиків.

Це друге видання підручника, який заснований на концепції забезпечення потреб приватної особи у її відносинах із публічною владою та не-

* Рецензія на підручник “Загальне адміністративне право” за загальною редакцією Р. С. Мельника – видання друге.

¹ Мельник Р (заг ред), *Загальне адміністративне право: підручник* (2-ге вид, Гельветика 2023).

обхідності принципового перегляду змісту та призначення адміністративного права у демократичній, соціальній і правовій державі.

Наскрізною темою підручника є розуміння адміністративного права фундаментальною юридичною галуззю, своєрідною опорною конструкцією для інших утворень галузевої системи, регулятором відносин на всіх рівнях публічної влади і сегментах соціального буття (політичному, економічному, культурному, прав людини тощо).

Нормативним підґрунтям для такого розуміння мети адміністративного права є Конституція України, де встановлено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ч. 2 ст. 3), порядок реалізації якого, власне, і має встановлюватися нормами адміністративного права.

З цього приводу необхідно зазначити, що за авторським баченням адміністративне право є конкретизованим конституційним правом, адже конституційне право визначає структуру та повноваження публічної адміністрації; формулює засади взаємовідносин публічної адміністрації з приватними особами; визначає межу функціонування публічної адміністрації щодо приватних осіб, яка не може бути перетнута; містить принципи, які є центральним елементом у системі принципів діяльності публічної адміністрації; закріплює загальні засади функціонування держави, які рівною мірою можуть бути застосовані і щодо окремого випадку чи ситуації, які знаходять прояв у сфері функціонування публічної адміністрації.

Порівняно з першим виданням у другому суттєво оновлений зміст. Водночас авторський колектив дотримується започаткованих традицій, пов'язаних із тим, що виклад Загального адміністративного права має обов'язково супроводжуватися розгалуженими прикладами з різноманітних сфер правозастосування, науковими коментарями, спрямованими на заглиблення у відповідну проблематику, а також аналізом чинного законодавства, який зорієнтований насамперед на вироблення конкретних рекомендацій щодо розв'язання поставлених проблем.

Важливо зазначити, що переформатування окремих розділів підручника було здійснене під впливом ухваленого Закону України “Про адміністративну процедуру”², а також низки інших законодавчих інновацій, які значно збагатили сферу публічного адміністрування. Водночас читач на сторінках цього видання познайомиться й із принципово новими підходами до опису традиційних правових інститутів, які демонструють

² Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2073-IX (набирає чинності з 15 грудня 2023 р.) <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>> (дата звернення: 25.02.2023).

потужний і невинний розвиток національної адміністративно-правової доктрини³.

Автори не оминули своєю увагою особливості здійснення публічного адміністрування в умовах воєнного стану⁴ та воєнної агресії проти України, що знайшло відображення у відповідних главах.

Зокрема, ці питання висвітлюються у розділах 6.2.5 “Військово-цивільні адміністрації”, 6.2.6 “Військові адміністрації”, 10.7 “Агресія, воєнний стан і публічна служба” та ін.

З огляду на отримання у 2022 р. Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі⁵, для авторського колективу принциповим постало завдання викласти вітчизняне адміністративне право крізь призму основних положень європейського адміністративного права. Такий крок є необхідним і подекуди обов’язковим не лише з огляду на євроінтеграційні прагнення України, а й із позиції того, що чимала кількість українських юристів уже доволі активно працює на європейському рівні, а якщо так, то європеїзація українського адміністративного права є важливим чинником підвищення знань останніх про європейське право.

Необхідність орієнтації підручника на європейське право взагалі та адміністративне зокрема викликана також і тим, що для українських правознавців обов’язковими є рекомендації Ради Європи та рішення Європейського суду з прав людини. Зазначені документи також стали предметом аналізу авторів підручника, які у такий спосіб намагалися ознайомити українського читача з їхніми положеннями, обґрунтувати необхідність керуватися останніми вже сьогодні, не чекаючи ухвалення відповідних українських нормативних актів.

Характерною особливістю підручника, яка певною мірою зближує його з відомим двотомним виданням під редакцією академіка В. Авер’янова⁶, слід вважати монографічність праці. Про це свідчить спроба відобразити у тексті нові течії адміністративно-правової науки.

Таким чином, підручник “Загальне адміністративне право” під редакцією професора Р. Мельника має високу теоретичну і практичну цінність для освітнього процесу, яка полягає у вмілій подачі навчального

³ Т Коломоєць, В Колпаков, ‘Доктрина адміністративного права vs постмодерн: від “сервісної” галузі до права юридичних смислів’ (2022) 4 Право України 34–51. DOI: DOI: 10.33498/louu-2022-02-034.

⁴ Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250; Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. *Голос України*. № 37 від 24.02.2022.

⁵ Т Коломоєць, В Колпаков, ‘Стандартизація європейських практик в адміністративному праві України’ (2022) 1 Ампаро 152–9. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2022-spec-1-22>.

⁶ *Адміністративне право України. Академічний курс: підручник* (Авер’янов В голова ред кол, Юридична думка, т 1, 2004, т 2, 2005).

матеріалу з адміністративного права в органічному зв'язку з сучасними умовами його опанування різними категоріями осіб, що проходять навчання. Вважаємо, що підручник стане стимулом для пошуку нових рішень у сфері викладання українського адміністративного права.

Загальне адміністративне право: підручник / за загальною редакцією Р. С. Мельника. Видання друге. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2023. 688 с.

У підручнику розкривається зміст усіх інститутів Загального адміністративного права. Структурна побудова і текстове наповнення підручника обумовлюються сучасними українською та європейською доктринами адміністративного права. Значна увага у підручнику приділяється аналізу правозастосовної практики. Підручник розрахований на студентів усіх рівнів освіти за спеціальністю 081 Право. Він стане у пригоді також для аспірантів (ад'юнктів) та викладачів закладів вищої освіти юридичного профілю, науковців та юристів-практиків.

ПРАВО УКРАЇНИ • 2023 • № 2 • 164-167